

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

Trdote uredb o draginjskih dokladah

Z izpremembamj uredb o draginjskih dokladah drž. uslužbenecv in upokojenecv ter z odločbami o prejemkih uradniških pripravnikov, pogodbenih uradnikov, dnevničarjev in honorarnih uslužbenecv, ki jih je izdal ministrski svet na osnovi posebnega pooblastila v § 64. finančnega zakona za leto 1934/1935., je moralno in materialno prizadeto vse državno in samoupravno uradništvo, zlasti pa so te uredbe zadele nameščence nižjih in najnižjih položajev. Znižanje prejemkov je zadelo tem težje, ker so bile plače drž. uradnikov in upokojenecv v teku zadnjih let že ponovno reducirane in so bili posebno dohodki uradniških družin že pred uveljavljenjem gornjih uredb in odločb daleč pod eksistenčnim minimumom. Z ozirom na to, da je uradništvo yso dobo doprinašalo od vseh stanov za državo tudi v materialnem pogledu največje žrtve, je bilo med njim utrjeno prepričanje, da ukrepi štednje v državnem proračunu ne bodo zadevali njegovih prejemkov.

Danes je poteklo od njihovega uveljavljenja skoraj že leto dni, zato lahko tem bolj pregledamo ojstrine in hiibe, ki so se pokazale v praksi.

Predivsem posegajo uredbe le v družine, ki so temeljne družabne edinice in osnova vsake države. Vsi samski uradniki so obdržali svoje prejemke neokrnjene in so se dohodki znižali le rodbinam. Pri aktivnih in upokojenih uradnicah so predmet zmanjšanja le osebne drag. doklade. Tako izgube uradnice in upokojenke, čijih možje so drž. uradniki I. do vštete VI. skupine vse draginjske doklade, za 75% se znižajo doklade, če prejema mož prejemke VII., VIII. ali IX. skupine, za 50% če je mož v X. skupini in za 30%, če je mož zvančnik ali služitelj. Ker se z napredovanjem v višje položaje zvišujeta le plača in položajne doklade, dočim se osebna drag. doklada znižuje, je uredba zadela v prvi vrsti nižje uradniške kroge torej že itak šibko situirane sloje. Uradnice VI., V., IV/2, IV/1 skupine, čijih mož prejema dohodke VI. ali višje skupine, izgubijo v I. drag. razredu mesečno po 700 Din, 650 Din, 600 Din in 500 Din, tako da je razlika med višino odtegljaja uradnice VI. in IV/1 skupine 200 Din mesečno. Od plače btto 2500 Din prejme zato prva le btto 1800 Din, druga pa btto 3670 Din. Učiteljica VI. skupine je izgubila torej 28% svojih prejemkov, profesorica IV/1 skupine pa le 12%. Še večja nastane ta diferena, ako vzporedimo uradnici v IV/1 skupini uradnico IX. skupine, ki izgubi v I. drag. razredu od btto 1650 Din draginjsko doklado v znesku 775 Din t. j. 47% vseh svojih prejemkov. Dočim prejema prva mesečno še vedno btto 3670 Din, znaša mesečna plača druge le btto 875 Din. Tako slika pokažejo vsi primeri, ker uredba dosledno izvaja načelo obremenitve gmotno šibkejših. Princip progresivnosti je izveden torej v obratnem redu od zgoraj navzdol. Čim nižji je položaj državne uradnice in čim nižji so njeni prejemki, tem večja vsota se ji odtegne. Jasno se vselej pokaže sorazmerje odtegljaja v poedinih skupinah, ako ga v odstotkih izračunamo od celotnih prejemkov. Zaradi tega značaja uredb so znižani prejemki poročenih uradnic nižjih položajev daleč pod eksistenčni minimum dočim ohranijo prejemki poročenih uradnic visokih skupin še vedno znatne vsote. Pri polni redukciji drag. doklad prejemajo uradnice od IX. do IV/1 skupine mesečno te-le btto prejemke: 875 Din, 1130 Din, 1410 Din, 1800 Din, 2250 Din, 2670 Din, 3670 Din ter je plača uradnice IV/1 skupine več kot štirikrat večja od plače uradnice IX. skupine, dočim je ob polnih prejemkih le 2,5 krat tolikšna. Uredbe pa ne zadevajo uradniške družine in žene uradnice samo materialno.

Mož in žena morata biti v državni službi polnopravna in enakovredna in to ne samo v dolžnostih dela marveč tudi v pravicah prejemkov. Uredbe o redukciji draginjskih doklad pa so poročenim ženam slednjo pravico kljub polnemu izvrševanju uradnih dolžnosti okrnile, radi česar se čutijo tudi moralno zapostavljene za moškimi kolegi.

Res je, da živita uradnika zakonca v skupnem gospodinjstvu bolj ekonomično, kot če bi živela vsak zase, vendar je okrnjen ta boljši ekonomični položaj le dotlej, dokler nimata otrok. Uredba pa ne pozna nobene razlike med uradniškimi zakonskimi pari brez in z otroki, marveč znižuje draginjske doklade ženam brez ozira na število družinskih članov čisto linearno, upoštevajoč pri tem do neke mere edino prejemke moža. Zato posega tem globokoje v temelje uradniške družine.

Kako globoko zadeva uredba družino, kažejo zlasti odločbe o redukciji prejemkov, ki jih utrpijo oni nameščenci in nameščence, ki žive v skupnem gospodinjstvu s starši. Predmet redukcije pri uradniških skupinah so zopet draginjske doklade, pri pripravnikih, pogodbenih uradnikih itd., ki nimajo teh doklad, pa njihova plača oziroma nagrada. Ta se znižuje za 20% do 40%. Pripravnik IX. skupine ima v tretjem draginjskem razredu 970 Din

btto mesečne nagrade. Ako je njegov oče, pri katerem živi, uradnik VI. skupine, se mu zmanjšajo prejemki za 40%. Od celotne nagrade izgubi torej 388 Din in znašajo njegovi btto prejemki le 582 Din mesečno. Iz te vsote bi moral povrniti očetu stroške za hrano, stanovanje, kurjavo in razsvetljava ter skrbeti za svojo obleko in obutev. Jasno je, da to ni mogoče in mora oče svojega otroka, ki ga je z velikimi žrtvami in stroški ter mogoče celo z zadolževanjem izstudiral, vzdrževati in podpirati celo po vstopu v službo in po dosegi polnoletnosti. Tako so z redukcijo prejemkov otrok indirektno reducirani tudi prejemki očeta.

Znižanje prejemkov zadene najtežje vselej baš najsiromašnejše sloje. Zlasti nazorno se pokaže to pri nameščencih, ki žive pri svojih starših, ki nimajo tolikih dohodkov, da bi mogli preživljati sebe in družino. To so v prvi vrsti starši z nizkimi pokojninami in mali obrtniki, četudi so navezani na podporo in pomoč otroka, ki so ga le z velikimi žrtvami usposobili za samostojno življenje in je otrok moralno dolžan pomagati staršem v stiski, a je ta pomoč zvezana z zmanjšanjem prejemkov. Uradnikova plača, ki jo more porabiti zase, je reducirana zato dvakrat; s tem da porabi del za pomoč staršem in z uredbo. Četudi to ni namen uredbe, vendar izgleda v praksi, kot da je zmanjšana plača zato, ker živi otrok pri starših, da jim more nuditi pomoč. Uredba torej favorizira tiste otroke, ki zanemarjajo svoje dolžnosti do staršev in se

tem dolžnostim odtegujejo. To je drugi škodljiv efekt uredbe, ki vpliva po moralni strani na družino.

Uredbe rahljajo in trgajo vezi med starši in otroki. One ustvarjajo privilegiran položaj od staršev ločenim otrokom, favorizirajo pa tudi izvenzakonske vezi, med katere bodo sedaj prisiljeni vstopati tudi mnogi mlajši uradniki, ki bi si sicer ustvarili rodbino. Uredbe razbijajo rodbino v njenem bistvu in pomenu, rodbino kot osnovno celico družbe in naroda.

Štednje v državnem proračunu, ki so imele za posledico znižanje uradniških prejemkov, v nobeni državi niso rodile pričakovanih uspehov, kjer pomeni vsako prekomerno zniževanje oškodovanje zasebnega in državnega gospodarstva. Najmanj pa morejo zadovoljiti redukcije prejemkov tedaj, kadar zadevajo le posameznega nameščenca in družino in segajo v njene ekonomske in moralne temelje. Ob daljšem trajanju takega stanja ne morejo izostati posledice, ki bodo usodne tako za rodbino kakor za narod.

Nujno je, da se te uredbe ukinejo čimprej. Ukinitev je potrebna tako zaradi enakopravnosti med možem in ženo v javni službi radi pravičnega nalaganja gmotnih žrtv onim, ki morajo te žrtve doprinašati, kar se more izvesti edino z uveljavljenjem načela progresivnosti od nižjih proti višjim in zaradi zaščite rodbine in njenih materialnih in moralnih osnov. Na rodbini in njenih osnovah pa slonita narod in država. mk.

Zastopniki JUU pri g. finančnem ministru

Finančni minister g. Milan Stojadinović je sprejel v torek 22. januarja zastopnike Jugoslovenskega učiteljskega združenja tov. Ivana Dimnika, Todorja Dimitrijevića in Vasa Oreščanina. Oni so mu v imenu jugoslovenskega učiteljskega združenja opravljene želje za spremembo odredbe o draginjskih dokladah, ki je težko prizadela družine onih uradnikov, ki so v nižjih položajnih skupinah. Gospoda ministra so naprosili, da se ukinejo odredbe § 30. finančnega zakona za leto 1933/34. in da ostaneta v veljavi §§ 29. in 84. zakona o narodnih šolah, po katerih

imajo vsi učitelji in učiteljice pravico do stanarine. Razložili so g. ministru tudi, da je učitelstvo iz teritorija Bosne in Hercegovine do sprejetja uradniškega zakona plačevalo prispevke v beograjski učiteljski pokojninski sklad in je potrebno, da se jim ti prispevki vrnejo.

G. minister je bil zelo ljubezniv in je pazljivo sledil izvajanjem učiteljskih zastopnikov, sprejel pismeno obrazložitev glede navedenih vprašanj in je obljubil, da bo posvetil popolno pažnjo iznešenim vprašanjem.

Pred „učiteljskim gospodarskim dnevom“

1. Kako zborujemo.

Na dnevnem redu seje predsednikov sreskih učiteljskih društev je bil med drugimi referat Ant. Hrenov »Učiteljski gospodarski dan«. Zaradi pozne ure ga tov. Hren ni mogel prečitati. Sklenili so, da referat sekcija razmnoži, ga pošlje vsem sreskim društvom, da ga odbori (gospodarski strokovnjaki) temeljito premislijo in na gospodarskem dnevu s potrebnimi podatki in dokazi spopolnijo.

Referati, ki obravnavajo gmotno stran učiteljevo, imajo skoro povsod to nesrečo, da jih poistneje v dnevnem redu na zadnje mesto. Vse drugo je važnejše kot stanovsko gospodarstvo. Če je proti koncu zborovanja še čas za čitanje referata — največkrat zaradi pozne ure tega ni — so zborovalci od mnogih in raznovrstnih debat duševno in telesno utrujeni in izžrpani. Vsaka poglubitve v gospodarsko vprašanje je nemogoča, vsaka debata — po mnenju utrujenih zborovalcev — nepotrebna. Referenta se nagradi s ploskom, potihem pa želi, da bi predsednik še vendar enkrat zaključil zborovanje.

Dragoceno gradivo, ki ga je referent znabiti tedne in mesece zbiral, preskušal, sestavljal, pri tem imel gmotne stroške, se tako neplodno porazgubi. Specijelno učiteljskim gospodarskim problemom se največkrat ne pripisuje tiste važnosti in nujnosti kot jim po vseh božjih in človeških pravicah gre. Kdo bi premišljal in delal na pravilni in pravočasni rešitvi obširnega gospodarskega programa v našem stanu! Ali smo učitelji res tako siljajno gmotno založeni, da bi nam bili temeljiti gospodarski referati nepotrebni vsestranske in pravične kritike odveč? Poskusimo odgovoriti na to vprašanje!

2. Gospodarske ustanove.

Vsi stanovi se gospodarsko osamosvojujejo, ali vsaj skušajo najti v svojih stanovskih združitvah moralnih in gmotnih opor za težke čase. Poglejmo le trgovce, industrijce ali obrtnike, kako veliko važnost polagajo ravno na splošno stanovsko vzajemnost. Vidimo pa na drugi strani kako težko je v teh časih prizadet naš kmet, ker nima — ali ne zadosti — potrebnih gospodarskih zadrug, poslovalnic in živilskih skladišč.

Učitelstvo v dravski banovini ima nekaj že priznanih gospodarskih ustanov. Te so: Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Učiteljska samopomoč v Ljubljani, Samopomoč za učiteljske otroke v Ljubljani, Učiteljska domo-

va v Ljubljani in Mariboru, Zdraviliški dom v Rogški Slatini, Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvкта v Ljubljani, Učiteljska kreditna zadruga v Celju, Dom učiteljic v Ljubljani, Društvo za gradbo učiteljskega obmorskega doma v Omišlju — sedež Ljubljana in še nekaj drugih.

Vse te gospodarske edinice delajo uspešno po svojih močeh, zadovoljujejo svoje člane in skušajo kar najbolje rešiti stanovsko-gospodarski načrt. Skoro vse te ustanove pa bolehalo na naši — rekel bi specijelno učiteljski boleznii: premalo zanimanja in aktivnega udeleževanja po učitelstvu. Pogrešamo v njih veliko število delavnih in strokovno usposobljenih tovarišev in tovarišic. Kje so ti? Mnogim drugim društvom in organizacijam posvečajo svoje sile, žrtvujejo svoj prosti čas, življenjsko energijo in dostikrat še svoja itak skromna gmotna sredstva.

Vsaka gospodarska ustanova ima že v svojih pravilih jasno izražen namen, katerega naj služi. Vse naše stanovsko-gospodarske ustanove so namenjene učiteljem in posredno njihovim družinam.

Trdno hrbtnico bo dobil učiteljski stan le po dobro urejenem gospodarstvu. Gmotno nezavisen človek se vse drugače more in zna obraniti raznih nezgod in ponižanj kot pa zadolženi in od vseh mogočih ljudi zavisni slabci. Svetovno krizo more premagati le urejeno gospodarstvo. Vzajemna pomoč zadrugne celote drži vse poedince v neki skupnosti, da močnejši podpira šibkejšega, šibkejši pa stopa kot zadržnik v isti vrsti z močnejšim.

Dober gospodar bo vselej trezno premislil ali mu bo nameravana naprava (delo) prinesla kaj koristi in kakšne bodo te. V praznino ne bomo metali denarja in ne vlagali svojih žrtv! Naj samo v glavnih obrisih omenim nekatere dobrine, katerih so deležni člani te ali one gospodarske ustanove.

Imam sina, hčer v mestnih šolah. Treba jima je knjig, zvezkov in drugih potrebščin. Za vse to mi pokaže letni obračun že precejšen znesek. Vzemimo, da znaša Din 600.—. Če sem član Učiteljske tiskarne v Ljubljani, imam pri vseh nabavah v tiskarni in njeni knjigarni, odnosno podružnici 15% popusta. V enem letu sem prihranil Din 90.—. V treh letih znaša popust Din 270.—. Delež pri tiskarni znaša samo Din 250.—, katerega lahko poravnam v 10 mesečnih obrokih. — Tovariš (tovarišica) naroča knjige, pisarniške potreb-

ščine itd. Tudi temu se samo s popusti izplača v nekaj letih znesek kot ga je nakazal tiskarni za delež.

V stiski in potrebi dobim cenejše posojilo, v težki nesreči ali boleznii denarno podporo kot brezobrestno posojilo. Ob smrti imajo moji preostali pravico do posmrtnine, za otroke mi zadruga izplača ob polnoletnosti odpravnino, ob smrti pa da denarno podporo. V učiteljskih domovih je naša mladina v dobri oskrbi, pravilno nadzorovana, pri učenju dobiya potrebno pomoč; vse pa za skromno in nizko ceno. Če si potreben zdravljenja, zdraviliški dom v Rogški Slatini te bo sprejel pod svoj gostoljubni krov. Potreben in prijeten oddih ob morju nam bo nudil bodoči obmorski dom v Omišlju.

Poleg gmotnih koristi prinašajo gospodarske ustanove svojim članom še druge, za celoten stan kakor tudi za poedince nič manj važne dobrine. Osamosvojitev učiteljsva na gospodarskem polju mu je pridobila občudovanje in ugled pri vseh drugih stanovih. Klečaplaznja za posojila in podpore pri denarnih mogotcih ni več. Naš stanovski tisk je svoboden in piše le to, kar učitelstvo samo narekuje in zahteva. Tovarištvo v besedi je prazen zvok! Učitelstvo dravske banovine izvaja tovarištvo in dejanju. Kako prisrčno in pomirjevalno je že dejstvo, če vem, da je za menoj 1000 in še več tovarišev in tovarišic, ki mi bodo v nesreči stali nesebično ob strani, ob moji smrti pa dejansko pomagali mojim preostalim. Vse svoje gmotne žrtve, ki si jih s članstvom v teh gospodarskih ustanovah prostovoljno nalagam, se mi zde lahke če samo ob tej misli. Ugotovljeno je, da še le gospodarske ustanove povežejo tovariše in tovarišice trdno v eno družino, jim vcepijo vzajemni čut za svoja bližnjega in napravijo iz učitelja moža in tovariša.

3. Učiteljski gospodarski dan.

Prav nič ne bodimo skromni in sramežljivi! Pogovorimo se tovariško o vseh naših življenjskih prilikah, o naših potrebah in stiskah. Posvetujemo se kako bi si omogočili dostojno življenje, kako zboljšali svoj položaj. Tovariš-zadrukar nam bo igraje sipal dobre nasvete o zadrugništvu, tovarišica lepo razložila delo in potrebe vaške ženske mladine, družinski par se zanima za uredbo učiteljskih domov, član US bo navedel za zboljšanje članskih dobrin nove vire itd., itd. Kolikor glav. toliko misli, toliko nasvetov!

Kaj pa s kritiko? Ali je vse dobro, vse prav, kar se godi v tej ali oni gospodarski ustanovi? Le z vsemi ugovori na dan! Nič ne bo zamere, če javno poveš, kaj ti ne prija, česa bi to društvo ali ona zadruga ne smela imeti, kaj naj bi izpustila ali vstavila. Kritiziraj, ugovarjaj, imej pa pri tem res pravi tovariški namen: koristiti ustanovi, učitelstvu in sebi. Saj imamo gospodarski dan, da se pomenimo o naših gospodarskih težnjah. Razdiralna kritika pa na učiteljskih zborovanjih ne sme priti do izraza.

Kupec si ogleda blago in se dogovori o kupni ceni; obitnik zmeri in preračuna delo, ki mu je poverjeno; stavbenik zida po načrtu. Če hočem govoriti o našem gospodarstvu in njegovih gospodarskih enotah, moram te poznati. Ne smem se zanašati na goli slučaj, da mi bodo že med čitanjem referata ali med debato šinili v glavo morebitni domisleki. Treba je pregledati pravila, prečitati moraš določila o članskih pravicah, dolžnostih in dobrinah. Premišljevatj moraš, kako je podjetje ali ustanova spolnjevala svoje dolžnosti do zdaj, kako naj bi bilo to v bodoče. Ali se krijejo moje obremenitve s članskimi dobrinami? Kje in koliko sem s članstvom poudaril stanovsko vzajemnost, pridobil večji ugled svojemju stanu. Še nešteto je takih vprašanj in pomislekov, treba jih je le najti, iznesti, zagovarjati in pobijati. Vse naj bo jasno, vse naj pride na belj dan!

Veliko in važno je vprašanje članstva. Kako naj se zbira organizira, vodi evidenca o njem. Nešteta društva in združitve kažejo s svojimi statistikami društveni in delovni razvoj, z njimi dokazujejo pravico do obstoja. Meni ni znano, da bi učitelstvo naše banovine imelo tako statistiko. Potrebna je. Z njo v roki (na papirju) bi pokazali tu ali tam: kaj imamo, kaj zmoremo in kaj smo. Iščimo i mi podatke za naše gospodarstvo, sestavljajmo si pismene in neizpodbitne dokaze, da živimo, da prav uporabljamo svoje duševne, telesne in gmotne sile sebi v prid, naroda v korist.

Gospodarske ustanove so po svoji sestavi tako različne, po pomenu tako važne in po začrtanem delokrogu tako obsežne, da na učiteljskem gospodarskem dnevu ne boste spoznali vsega. Vsaka enota za se bi potrebovala svoj gospodarski dan. Gradivo je tako obsežno, da ga more izžrpano obdelati referent le za eno ustanovo naenkrat. Če se bodo navzoči zborovalci udeleževali še debat z isto vneemo kot o priliki koncentracijskega pouka, risanja po naravi, biološke metode itd., potem sem prepričan, da bodo za zborovanje določene ure kaj hitro potekle, zmanjkalo bo časa za vse drugo.

Smatramo prvi gospodarski dan za uvod v razprave o našem gospodarstvu. Vsako zborovanje naj bi imelo vsaj eno obširnejše go-